

права власності на новостворене нерухоме майно. Проте з метою мінімізації правових ризиків рекомендуємо погоджувати можливість оформлення права власності на замовника з державними організаціями, що відповідають за реєстрацію права власності на об'єкти нерухомого майна.

Висновки. Таким чином, використання договорів підряду в житловому будівництві є досить позитивним для підрядника та замовника, що дає змогу зменшити собівартість кінцевого продукту – збудованого житла, уникнувши при цьому посередництва. Також використання договорів підряду для підрядника може мати позитивні наслідки у сенсі оподаткування здійснених операцій. Хоча, в остаточному результаті, у замовника можуть виникнути певні правові проблеми щодо оформлення права власності на збудоване житло.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436-IV.
2. Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджені постановою КМУ від 01.08.2005 р., № 668.
3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.91 р., № 1560-XII.
4. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.94 р., № 334/94-ВР.
5. Закон України "Про податок на додану вартість" від 03.04.97 р., № 168/97-ВР.
6. Закон України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю" від 19.06.2003 р., № 978-IV.
7. Тимчасове положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 07.02.2002 р., № 7/5.

УДК 338.2: 330.131.5 Асист. Ю.С. Колодій – НУ "Львівська політехніка"

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНДИКАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Охарактеризовано поняття ефективності управління будівельною галуззю. Обґрунтовано оптимальний підхід до визначення ефективності. Вибрано критерії для оцінювання ефективності управління. Обчислено ефективність управління розвитком будівельної галузі в Україні.

Ключові слова: ефективність управління, результативність управління, критерії ефективності, підходи до ефективності, будівельна галузь.

Assist. Yu.S. Kolodiy – NU "L'vivs'ka Politekhnik"

Evaluation of development efficiency of indicative management of build branch

A concept is described efficiency of management a build industry. Defined optimum mode for determination of efficiency. Criteria are chosen for the estimation of management efficiency. Efficiency of management development of a build industry is calculated in Ukraine.

Keywords: management efficiency, management effectiveness, criteria of efficiency, going near efficiency, build industry.

Актуальність проблеми. Визначення рівня ефективності управління галуззю є проблемою, що пов'язана з істотними об'єктивними труднощами, характеризується значною кількістю методологічних підходів та викликає чи не найбільш активну дискусію серед дослідників та фахівців-практиків. До-

силь зауважити, що у більшості визнаних підручників з менеджменту ця тема відсутня взагалі, а основну інформацію щодо ефективності управління можна віднайти у спеціалізованих виданнях.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблема оцінювання ефективності індикативного управління розвитком будівельної галузі потребує дослідження економічних та правових аспектів індикативного управління. Вагомий внесок у розв'язання цієї проблеми внесли І.С. Степанов, В.Б. Авер'янова [7], В.І. Кушкін, Н.А. Волгін [8], в роботах яких описано систему індикативного управління, суть державного регулювання ринкової економіки. Визначенням поняття ефективності управління займалися Е.Е. Вершигора [1], А.П. Іванов, [3] Г.В. Осовська [5]. Проте питання щодо оцінювання ефективності індикативного управління розвитком будівельної галузі наразі не вирішено.

Мета роботи. Визначити поняття ефективності управління розвитком будівельної галузі, побудувати модель обрахунку ефективності управління та виявити переваги і недоліки цієї моделі.

Викладення основного матеріалу дослідження.

З метою удосконалення системи державного регулювання соціально-економічними відносинами, підвищення ефективності використання ресурсів, відстеження впровадження державних рішень і програм та оцінювання рівня досягнення визначених цілей і завдань в Україні потрібно запровадити в дію систему індикативного управління й планування, яку успішно застосовують у Франції, США, Китаї, Японії та інших ринкових державах.

Запровадження такої системи дасть змогу створити ефективну, конкурентну і демократичну модель організації влади й управління, за якої фактично саме суспільство щорічно за власні бюджетні кошти найматиме державні органи управління та відповідальних посадових осіб для професійного управління суспільними відносинами. І, при цьому, суспільство зобов'язуватиме владу досягати в кінці кожного року конкретних результатів роботи, які будуть визначені у системі індикаторів.

Управління, як і будь-який інший вид діяльності, потребує своєї конкретної оцінки, визначення його ефективності.

Поняття "ефективність управління" не має наразі чіткого визначення і тлумачення ні в науковій літературі, ні в практиці управління. У вітчизняній і закордонній науковій літературі з менеджменту зроблено спроби поділу понять "результативність управління" і "ефективність управління". Результативність управління розуміють як його цільову спрямованість на створення потрібних, корисних речей, здатних задовольняти певні потреби, забезпечити досягнення кінцевих результатів, адекватних поставленим цілям управління. У подібному трактуванні поняття "результативність управління" характеризується результатом, ефектом, якого сягає суб'єкт управління завдяки його впливу на об'єкт управління [1].

Дещо інший зміст вкладено в поняття "ефективність управління", що пов'язано, насамперед, з неадекватністю термінів "ефект" і "ефективність". Ефект – це підсумок, результат діяльності, тоді як ефективність характери-

зується відношенням ефекту до витрат ресурсів, що забезпечили одержання ефекту. Якщо ототожнити ефект управління з його результативністю, а витрати – з витратами на управління, то ми дійдемо до такої логічної формули ефективності управління:

$$EU = EfU/BU, \quad (1)$$

де: EU – ефективність управління; EfU – ефект управління; BU – витрати управління.

Застосуванню цієї якісної залежності для кількісної оцінки ефективності управління перешкоджає низка обставин, пов'язаних з поняттям "ефективність":

- виникає проблема оцінки результатів, що не зводяться до єдиного вимірника;
- складно віднести отримані результати на рахунок визначеного суб'єкта чи виду управління;
- потрібно враховувати чинник часу – багато управлінських заходів дають ефект через деякий час (підбор кадрів, їхнє навчання тощо);
- неправомірно вважати результати керованих процесів підсумком тільки управлінської діяльності.

Основна частина продукту створюється виробниками, а не управліннями. Тому некоректно порівнювати результат усього господарювання з витратами тільки на управління. Виникає обґрунтоване бажання поставити в знаменник попередньої формули ефективності витрати на здійснення всієї діяльності, а не тільки управління [3].

У підсумку ми отримаємо формулу ефективності, але вже не управління, а всього керованого об'єкта чи процесу:

$$E = P/B, \quad (2)$$

де: E – ефективність; P – результат; B – витрати на отримання результату.

Ефективність управління можна вимірювати за результатами керованих об'єктів і процесів. І все ж встановлення ефективності власне управління можливе, але за допомогою іншого використання вихідної логічної формули. Наприклад, способи управління, що дають змогу досягти заданого фіксованого результату за найменших витрат на управління, відповідають вищому рівню ефективності. Чи досягнення максимального результату в умовах обмеження витрат на управління свідчить про найвищий показник ефективності управління.

У країні між державними органами влади та суспільством існує взаємозв'язок, якість та рівень якого визначається ефективністю політики у сфері управління. Ця проблема є нагальною і фундаментальною, оскільки від неефективності державних організацій страждатиме суспільство.

Для визначення ефективності управління будівельною галуззю потрібно визначити поняття будівельна галузь. Галузь в загальному понятті розглядають як сукупність підприємств (об'єднань), які виготовляють однорідну продукцію на всіх його стадіях чи виконують певні частини процесу формування кінцевих виробів різних видів і різного призначення. У цій роботі галузь розглядаємо на прикладі сукупності будівельних організацій, які споруджують, зазвичай, об'єкти основних фондів тобто виготовляють кінцеві товари.

Галузь у всіх її формах вияву (від підприємства до фінансово-промислової групи) є соціально-економічною системою відповідного ієрархічного рівня. Сукупність ресурсів, які застосовують у будівельній галузі, називають соціально-економічною системою, тому що по-перше, ця сукупність має здатність виробляти корисну для суспільства продукцію і тому її називають соціальною, по-друге, вона є керована, звідси назва економічна. Ця сукупність складається з вагомих компонентів основних фондів, вагомих обігових засобів і контингенту робітників.

У теорії і практиці менеджменту склались три найпоширеніші підходи до оцінювання ефективності управління: інтегральний, рівневий та часовий [6].

Рівневий підхід до оцінки ефективності управління виокремлює в процесі оцінювання три рівні ефективності: 1) індивідуальний; 2) груповий; 3) організаційний та відповідні чинники, що на них впливають. Ефективність управління при цьому формується як інтегрований результат індивідуальної, групової та організаційної ефективності з урахуванням синергічного ефекту. Відповідно до цього рівневий підхід можна використовувати на мікрорівні. Часовий підхід до оцінки ефективності управління виокремлює в процесі оцінки коротко-, середньо- та довготермінові періоди, для кожного з яких можна визначити специфічні критерії оцінки ефективності управління.

Часовий підхід не можна застосовувати для будівельної галузі, оскільки специфіка галузі полягає в довготермінових проектах і тому найоптимальнішим є використання інтегрального підходу. Інтегральний підхід до оцінки ефективності управління ґрунтується на побудові синтетичного (інтегрального) показника, який охоплює декілька часткових (безпосередньо не зіставних) показників ефективності управління. Інтегральний підхід з'явився як один із варіантів подолання головного недоліку переважної більшості показників ефективності управління – неспроможності відобразити багатогранну ефективність управління загалом. Він є спробою оцінити ефективність управління за допомогою синтетичних (узагальнених) показників, що охоплюють декілька найважливіших аспектів управлінської діяльності конкретної організації.

Формула розрахунку показника ефективності індикативного управління (W) може мати такий вигляд:

$$W = P_1 \cdot P_2 \cdot P_3 \cdot P_4, \quad (3)$$

де: P_1 – темп росту обсягу житлового фонду; P_2 – темп росту вартості основних засобів України; P_3 – темп росту введення в експлуатацію житла; P_4 – темп росту середньомісячної номінальної заробітної плати найманих працівників у будівництві.

Цей показник є інтегральним, оскільки охоплює всі основні індикатори, які характеризують стан будівельної галузі. Чим більший цей показник, тим кращі показники сягає будівельна галузь. Система індикаторів будівельної галузі дає змогу відстежити, проконтролювати й оцінити ефективність та якість індикативного управління і досягнення його результатів.

Важливим показником ефективності управління є темп росту обсягу житлового фонду.

Житловий фонд – це сукупність житлових будинків і приміщень на всій території України, визнані у встановленому порядку житлом, придатним для

проживання громадян. Житловий фонд України є сукупністю житлових квартир (будинків) приватної, державної, комунальної та колективної власності.

До житлового фонду України входять:

- 1) *житлові будинки* – будинки, призначені для проживання людей, мають одну чи кілька квартир, а також потрібні допоміжні приміщення;
- 2) *квартири* – частини житлових будинків, призначених для проживання самотніх осіб, однієї або кількох сімей з упорядженими житловими кімнатами, підсобними приміщеннями, окремим виходом на сходову клітку, галерею, в коридор або на вулицю;
- 3) *частина квартири* (одноквартирного будинку) – житлова кімната (кімнати) у квартирі (одноквартирному будинку), придатна для постійного проживання самотньої особи чи сім'ї, а також підсобні приміщення квартири (однокімнатного будинку).

Отже, чим більший темп росту обсягу житлового фонду, тим більше житлових споруд будують за певний проміжок часу (табл. 1).

Табл. 1. Темпи росту обсягу житлового фонду (P_1)

Роки	Весь житловий фонд, загальної площі, млн м ²	Темп росту обсягу житлового фонду (P_1)
2005	1046,4	–
2006	1049,2	1,002
2007	1057,6	1,008

Складено за даними Держкомстату України [10]

Темпи росту обчислюють за формулою

$$T_t = X_t/X_{t-1}, \quad (4)$$

де: T_t – темп росту в році t ; X_t – значення показника в році t ; X_{t-1} – значення показника в році $t-1$.

Основні засоби – одна із складових національного багатства країни. Це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). До них належать земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, багаторічні насадження, тварини та ін. Темпи росту вартості основних засобів України в будівництві наведено у табл. 2.

Табл. 2. Темпи росту вартості основних засобів України в будівництві

Роки	2005	2006	2007
Будівництво	24682	29278	40074
Темп росту вартості основних засобів України (P_2)	–	1,186	1,368

Складено за даними Держкомстату України [10]

Темпи росту введення в експлуатацію житла характеризуються такими даними (P_3) (див. табл. 3).

Табл. 3. Темпи росту введення в експлуатацію житла

Роки	Введено всього	
	тис. м ² загальної площі	Темп росту введення в експлуатацію житла (P_3)
2005	7816	—
2006	8628	1,104
2007	10244	1,187

Складено за даними Держкомстату України [10]

Темпи росту середньомісячної номінальної заробітної плати найманих працівників у будівництві (P_4) наведено у табл. 4.

Табл. 4. Темп росту середньомісячної номінальної заробітної плати найманих працівників у будівництві

	2005	2006	2007
Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у будівництві, грн.	751,19	958,01	1236,30
Темп росту середньомісячної номінальної заробітної плати найманих працівників у будівництві (P_4)	—	1,275	1,290

Складено за даними Держкомстату України [10]

Відповідно до цих даних, можна обчислити ефективність індикативного управління для 2006 та 2007 рр.:

$$W_{2006} = 1.002 \times 1.186 \times 1.104 \times 1.275 = 1.673;$$

$$W_{2007} = 1.008 \times 1.368 \times 1.187 \times 1.290 = 2.111.$$

Оскільки у 2007 р. показник ефективності індикативного управління більший, то можна стверджувати що управління загалом є ефективніше порівняно з 2006 р.

Індекс відносного росту ефективності індикативного управління в будівельній галузі – це відношення показників ефективності індикативного управління:

$$I = W_1/W_0, \quad (5)$$

де: W_1 – ефективність індикативного управління в будівельній галузі в кінці прогнозованого періоду; W_0 – ефективність індикативного управління в будівельній галузі на початок прогнозованого періоду.

Якщо $I > 1$, то спостерігається позитивний ефект від індикативного управління й індикативне управління впливає позитивно на будівельну галузь.

Для нашого прикладу:

$$I = W_{2007}/W_{2006} = 2.111/1.673 = 1.262.$$

Отже, управління впливає позитивно на будівельну галузь в Україні, оскільки Індекс відносного росту ефективності індикативного управління в будівельній галузі більший за одиницю.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у зазначеному напрямі. Економічний ефект від використання планування і програмно-цілевих методів складається, як і для будь-якої продуктивної діяльності, з позитивних моментів і витрат на їх реалізацію. Позитивні результати можуть бути сформульовані як забезпечення системного ефекту в разі цілеспрямованого управління галуззю. Витрати зводяться до витрат на управління, фінансування програм і пов'язаних з цим заходів.

Дуже важливо визначити основні критерії, за якими визначати ефективність управління галуззю. Зі зміною політики управління ці критерії можуть змінюватись. Також можливе використання вагових коефіцієнтів за кожним критерієм. Вагові коефіцієнти вказують на важливість кожного показника для діяльності галузі.

Для визначення показників, що характеризують ступінь досягнення галуззю головного критерію, потрібно використовувати як методи прямих розрахунків, так і методи опосередкованого оцінювання (експертні методи, анкетне опитування тощо).

Оскільки жоден із наведених підходів до визначення ефективності не має порівняно з іншими абсолютних переваг, у практиці оцінювання ефективності управління вважаємо за доцільне їх комбіноване використання, що зрештою підвищує ступінь достовірності отриманих результатів.

Література

1. Вершигора Е.Е. Менеджмент : учебн. пособие [для студ. ВУЗов]. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 256 с.
2. Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Доннелли Д.Х. – мл. Организации : пер. с англ. – 8-е изд. – М. : ИНФРА-М, 2000. – XXVI. – 662 с.
3. Иванов А.П. Менеджмент : учебник [для студ. ВУЗов]. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 440 с.
4. Менеджмент (современный российский менеджмент) : учебник [для студ. ВУЗов] / под ред. Ф.М. Русинова и М.Л. Разу. – М. : ФБК-ПРЕСС, 1998. – 504 с.
5. Осовська Г.В. Основи менеджменту : навч. посібник [для студ. спец. 7.050201 "Менеджмент організацій"]. – Житомир : Вид-во ЖІТІ, 1998. – 600 с.
6. Райзберг Б.А., Фатхутдинов Р.А. Управление экономикой : учебник [для студ. ВУЗов]. – М. : ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1999. – 784 с.
7. Державне управління в Україні : посібник / за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.Б. Авер'янова. – К. : Вид-во ТОВ "СОМІ", 1999. – 265 с.
8. Кушлин В.И. Государственное регулирование рыночной экономики / В.И. Кушлин, Н.А. Волгин. – М. : Изд-во "Экономика", 2002. – 312 с.
9. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів : Вид-во "Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
10. Житловий фонд за даними Статистичної інформації на 2008 р. / Держ. ком. статистики України. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/operativ2007/ibd/vez/vez_rik06_u.html

УДК 332.12:001.8

Аспір. З.Р. Костак – Львівська КА

ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Розглянуто державну та регіональну політику у сфері інновацій, проаналізовано зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності. Обґрунтовано макро- та мікроінструменти регіонального регулювання інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновації, економічний розвиток, регіональна економіка.

Post-graduate Z.R. Kostak – L'viv commercial academy

Regional innovative policy influence of region economy development

The article covers a states and region politic in innovation sphere, analysis foreign experience the states regula of innovation activity. Well-founded makro- and mikro- instruments region regulate of innovation activity.